

Sygn. akt I Ca 507/17

POSTANOWIENIE

Dnia 12 kwietnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Tarnowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariusz Sadecki
Sędziowie:	SSO Andrzej Bosak
Protokolant:	SSO Wiesław Grajdura (sprawozdawca) starszy sekretarz sądowy Paweł Chrabąszcz

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2018 r. w Tarnowie

na rozprawie

sprawy z wniosku B. F. i A. F. (1)

przy uczestnictwie K. P. i A. P. (1)

o rozgraniczenie

na skutek apelacji wnioskodawców oraz uczestnika A. P. (1)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Tarnowie

z dnia 23 sierpnia 2017 r., sygn. akt I Ns 1608/15

postanawia:

- 1. oddalić apelacje;**
- 2. orzec, że wnioskodawcy i uczestnicy ponoszą koszty związane ze swym udziałem w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt I Ca 507/17

UZASADNIENIE

postanowienia Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 12 kwietnia 2018 r.

Wnioskodawcy B. i A. F. wnieśli o rozgraniczenie nieruchomości położonych w W., tj. ich działki nr (...) z działkami nr (...), przy jednoczesnym dokonaniu podziału działki nr (...) na działki: (...) oraz działki nr (...) na działki: (...).

Uzasadniając wniosek podali, że do ich działki nr (...) od drogi publicznej prowadzi szlak drogowy, biegnący wschodnią częścią działek nr (...), nie stanowiący odrębnej nieruchomości, ale będący częścią ich nieruchomości. Podnieśli, że toczące się od lat spory sądowe pomiędzy nimi a uczestnikami pozwoliły na ustalenie, iż obecny stan ujawniony na mapie jest niezgodny ze stanem prawnym, gdyż prawo własności gruntu stanowiącego drogę (pasa o szerokości 4 m) przysługuje im.

W odpowiedzi na wniosek uczestnicy K. i A. P. wnieśli o umorzenie postępowania ze względu na to, że granice działki nr (...) zostały już ustalone prawomocną i ostateczną decyzją administracyjną, a ich przebieg nie budzi wątpliwości. Ponadto uczestnicy wskazali, że brak jest podstaw do rozgraniczenia działek nr (...), które nie istnieją, a jak wynika z wniosku, miałyby być utworzone z działki nr (...) stanowiącej ich własność.

Sąd Rejonowy w Tarnowie postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2017r. dokonał rozgraniczenia nieruchomości położonych w W., tj.: nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...), objętej wykazem hipotecznym liczba (...) gm. kat W. oraz nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...), objętej KW nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Tarnowie i w tym celu:

1. uwidocznił, że zgodnie z mapą uzupełniającą z rozgraniczenia nieruchomości sporządzoną przez geodetę G. S., złożoną do zasobu geodezyjnego Starosty (...) w dniu 16.08.2017r., nr (...), działka nr (...) zmienia konfigurację i powierzchnię na 0,46 ha, a działka nr (...) zmienia konfigurację i powierzchnię na 0,34 ha;

2. ustalił granicę między działkami nr (...) w linii wyznaczonej przez punkty 16-17-20 szkicu granicznego stanowiącego załącznik do opinii biegłej G. S. z 12.06.2017 r., oznaczonej kolorem czerwonym na mapie z rozgraniczenia nieruchomości (punkt I postanowienia).

Sąd oparł powyższe rozstrzygnięcie na następującym stanie faktycznym.

B. i A. F. są właścicielami położonej w miejscowości W. nieruchomości, oznaczonej jako działka nr (...). Wnioskodawcy otrzymali tę nieruchomość od rodziców B. F., tj. J. i S. K., na podstawie umowy przekazania własności i posiadania gospodarstwa rolnego z 4.06.1979 r. Umowa ta obejmowała przekazanie własności i posiadania między innymi parceli gruntowej nr (...).

Jako właściciele nieruchomości sąsiedniej, oznaczonej jako działka nr (...) figurują w księdze wieczystej uczestnicy K. i A. P.. Ich poprzednik prawny uzyskał tytuł własności w postaci aktu własności ziemi w odniesieniu do działki nr (...) (z niej powstała następnie działka nr (...)), który stał się następnie podstawą wpisu do księgi wieczystej.

Działka nr (...) powstała z parcel katastralnych (...) i (...). Ta pierwsza powstała z podziału parceli katastralnej (...) na trzy parcele: (...), (...) i (...), natomiast ta druga wyodrębniona została z parceli katastralnej (...), która uległa podziałowi na parcele katastralne: (...), (...) i (...).

Działka nr (...) powstała z parcel katastralnych (...) i (...).

Sąd ustalił dalej, że Sąd Rejonowy w Tarnowie w sprawie o sygn. akt I C 195/04, z powództwa petytoryjnego E. P. (poprzednika prawnego uczestnika A. P. (1)) przeciwko B. i A. F. o zakaz przechodu i przejazdu wschodnią częścią działki nr (...) o szerokości 3 m, oddalił powództwo, ustalając, że E. P. nie jest właścicielem tego pasa gruntu. Sąd drugiej instancji oddalając apelację powoda przyjął, że E. P. nie był samoistnym posiadaczem tego pasa gruntu na dzień 04.11.1971 r., wobec tego nie nabył on prawa własności tej części nieruchomości w trybie ustawy z 26.10.1971r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych. W innej sprawie pomiędzy ww. osobami (sygn. akt I C 178/06), zainicjowanej pozwem B. i A. F., Sąd Rejonowy w Tarnowie zakazał poprzednikowi prawnemu uczestnika, E. P. przejeżdżania, przechodzenia i przepędzania zwierząt pasem o szerokości 3 m, biegnącym wschodnią częścią działki nr (...). Sąd ustalił w tamtej sprawie, że B. i A. F. są właścicielami szlaku drogowego o szerokości 3 m, odpowiadającego tej części działki nr (...), a prawo własności nabyli od dotychczasowych właścicieli na podstawie umowy przekazania własności i posiadania gospodarstwa rolnego z 4.06.1979r., natomiast poprzednik prawny uczestnika nie nabył

własności tego gruntu w drodze uwłaszczenia. Jednocześnie Sąd ustalił, że prawo własności B. i A. F. nie sięga dalej, tj. nie obejmuje dalszego pasa gruntu na działce nr (...) o szerokości jednego metra (w kierunku zachodnim) i w tym zakresie powództwo o ochronę własności oddalił.

Sąd ustalił ponadto, że działka nr (...) jest położona na południe od działki nr (...) i przylega bezpośrednio do drogi publicznej. Utwardzony szlak drogowy umiejscowiony jest wzdłuż wschodniej granicy działki nr (...) i łączy działki nr (...) z drogą publiczną. Wjazd na szlak drogowy ma szerokość ok. 4,5 m i prowadzi poprzez chodnik od strony drogi publicznej. Szlak drogowy jest odsunięty od ogrodzenia o około 0,5-0,7 m. Ogrodzenie zlokalizowane jest na granicy pomiędzy działką nr (...) a sąsiadującą z nią od wschodniej strony działką nr (...), za wyjątkiem tego odcinka ogrodzenia, które znajduje się najbliżej drogi publicznej. W miejscu wjazdu na szlak utwardzony od drogi publicznej ogrodzenie nie przebiega w linii prostej, lecz po łuku, a jego przebieg odpowiada granicy ewidencyjnej. Granica wschodnia parceli gruntowej nr (...) przebiegała prosto. Zmiana przebiegu granicy między obecną działką nr (...) a działką nr (...) nastąpiła w okresie sporządzania map ewidencyjnych.

W rozważaniach prawnych Sąd Rejonowy najpierw zauważył, że zgodnie z przepisami art. 29-39 ustawy z 17.05.1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne postępowanie o rozgraniczenie nieruchomości zostało poprzedzone stadium postępowania administracyjnego. Zakończyło się ono zawarciem ugody w części dotyczącej przebiegu granicy między nieruchomościami: działką nr (...) i działką nr (...). Natomiast ze względu na istniejący spór co do granicy między działką nr (...) a działką nr (...), który nie zakończył się na etapie postępowania prowadzonego przez Wójta G. (...), sprawa została przekazana do sądu na podstawie art. 34 ust. 2 ustawy.

Następnie Sąd wskazał, że podstawą materialnoprawną rozgraniczenia nieruchomości jest art. 153 k.c., który przewiduje trzy różne kryteria. Kryteria te wykluczają się wzajemnie na zasadzie pierwszeństwa, co oznacza, że w przypadku ustalenia granicy wg stanu prawnego, niedopuszczalne jest sięganie do kolejnych kryteriów rozgraniczania. Sąd I instancji rozważył również, czy spór między stronami powinien być roztrząsany w trybie postępowania nieprocesowego o rozgraniczenie. Dotyczył on bowiem nie tyle granicy co prawa własności do określonego obszaru. Sąd uznał, że spór o prawo własności może w tym wypadku być rozstrzygany w toku rozgraniczenia. Wszak wyznaczenie granicy między dwiema nieruchomościami oznacza ustalenie, dokąd sięga prawo własności właścicieli tychże nieruchomości. Spór o własność jest w tej sytuacji niejako immanentną cechą sporu granicznego.

Oceniając kwestię własności spornego pasa gruntu, Sąd Rejonowy oparł się na wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowie z 13. 06. 2007 r., I C 178/06, stosując normę art. 365 § 1 k.p.c. Sąd zastrzegł przy tym, że moc wiążąca orzeczenia nie musi być oparta na samej sentencji, lecz może również wynikać z motywów wyrażonych w uzasadnieniu, które precyzują przedmiot rozstrzygnięcia. Sąd zauważył w związku z tym, że w sprawie zakończonej wyrokiem z 13. 06. 2007 r. Sąd rozstrzygał o roszczeniu windykacyjnym zgłoszonym przez obecnych wnioskodawców względem poprzednika prawnego uczestników, a dotyczącym pasa gruntu o szerokości 4 metrów od strony wschodniej działki nr (...). Sąd uwzględnił wówczas powództwo co do pasa o szerokości 3 metrów od strony wschodniej na tej podstawie, że uznał prawo własności po stronie powodów (wnioskodawców

w tej sprawie), a oddalił powództwo w pozostałym zakresie na tej podstawie, że powodowie właścicielami dalszego pasa gruntu nie byli. Podstawą faktyczną rozstrzygnięcia sądu w tamtej sprawie było więc ustalenie prawa własności określonej części gruntu. Skoro tak, to Sąd we wcześniejszym postępowaniu przesądził, dokąd sięga prawo własności wnioskodawców, a dokąd uczestników. W kontekście art. 365 § 1 k.p.c. wykluczona jest możliwość ponownej oceny zasięgu prawa własności właścicieli rozgraniczanych nieruchomości, a konieczne jest oparcie się w tym względzie na wcześniejszym rozstrzygnięciu. W tej sytuacji postępowanie rozgraniczeniowe musiało sprowadzać się do wytyczenia granicy, która będzie oddzielać własność obu stron postępowania, zwłaszcza że po wydaniu wyroku w sprawie I C 178/06 nie doszło do zdarzeń, które mogły powodować zmianę stanu własności rozgraniczanych nieruchomości. Sąd wyjaśnił jednocześnie, że przebieg granicy na odcinku wyznaczonym punktami 17-20 szkicu granicznego stanowiącego załącznik do opinii biegłej nie odpowiada pasowi szerokości 3 m wschodniej części działki nr (...), gdyż dotychczasowa granica między tą działką a działką sąsiednią nr (...) na tej wysokości załamuje się w kierunku wschodnim. Sąd uznał natomiast, że własność wnioskodawców sięga linii wg punktów 17-20. Sąd nawiązał do podstaw poczynionego we wcześniejszym wyroku ustalenia co do zasięgu prawa własności. Otóż pas szerokości trzech metrów odpowiadał

parceli (...), która powstała z parceli (...), a ta stanowiła własność poprzedników prawnych wnioskodawców. Jej granica wschodnia była natomiast linią prostą. Z drugiej strony, poprzednik prawny uczestnika uzyskał w drodze uwłaszczenia własność gruntu położonego na zachód od parceli (...). Jeśli tak, to późniejsza zmiana granicy między obecnymi działkami nr (...) nie miała wpływu na zasięg prawa własności co do spornego pasa od strony zachodniej, więc ogranicza go linia wyznaczona przez punkty 17-20.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł przy zastosowaniu art. 520 § 2 k.p.c., dokonując ich rozdzielania po połowie na wnioskodawców i uczestników, gdyż interesy stron były odmienne, a ich wnioski zostały uwzględnione w części.

Apelacje od powyższego postanowienia złożyli wnioskodawcy i uczestnicy.

Wnioskodawcy zaskarżyli postanowienie w punkcie I w zakresie ustalenia przebiegu spornej granicy w odległości 3 metrów od dotychczasowej granicy między działkami nr (...) oraz w punkcie II i III.

Zarzucili Sądowi I instancji:

1. Sprzeczność ustaleń faktycznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym poprzez niezasadne przyjęcie, że szerokość pasa gruntu stanowiącego własność wnioskodawców od strony wschodniej działki nr (...) wynosi 3 metry od granicy z działką nr (...), podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że winna być to szerokość 4 metrów;

2. Naruszenie przepisów postępowania:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i przeprowadzenie niepełnego postępowania dowodowego bez uwzględnienia wniosku o przesłuchanie świadka J. M. i stron postępowania oraz dokumentów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a także pominięcie zarzutów do opinii biegłego geodety,

- art. 365 § 1 k.p.c. poprzez bezkrytyczne przyjęcie jako wiążących ustaleń poczynionych przez Sąd Rejonowy w Tarnowie w postępowaniu toczącym się pod sygn. akt I C 178/16 w zakresie szerokości pasa gruntu przebiegającego wschodnią częścią działki nr (...), pomimo że przedmiotem tamtego postępowania była kwestia ochrony własności, a nie ustalenie granic nieruchomości;

3. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 153 k.c. poprzez

jego niewłaściwe zastosowanie i ustalenie przebiegu spornej granicy

wyłącznie na podstawie ustaleń poczynionych w postępowaniu

toczącym się w sprawie I C 178/16.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia i wyznaczenie granicy jako linii prostej, przebiegającej w odległości 4 metrów w kierunku wschodnim od granicy między działkami nr (...) oraz o zasądzenie od uczestników na ich rzecz kosztów postępowania. Domagali się również ewentualnie uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Skarżący wnieśli nadto o przeprowadzenie dowodu ze wskazanych w apelacji dokumentów.

Uczestnicy zaskarżyli postanowienie w całości. Zarzucili Sądowi I instancji:

1. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 153 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i ustalenie przebiegu spornej granicy na podstawie odmiennych kryteriów niż wskazane w tym przepisie, tj. z pominięciem stanu prawnego granic prawidłowo określonego przez biegłego sądowego ds. geodezji w oparciu o mapę ewidencyjną,

2. Naruszenie art. 3 i 5 ustawy o księgach wieczystych i hipotece poprzez nieuwzględnienie domniemań wynikających z księgi wieczystej, które nie zostały skutecznie podważone, oraz rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych.

3. Naruszenie przepisów postępowania:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i przeprowadzenie postępowania dowodowego w sposób fragmentaryczny, a więc bez uwzględnienia dokumentów źródłowych, takich jak: księga wieczysta i odpowiednie LWH,

- art. 365 § 1 k.p.c. poprzez bezkrytyczne przyjęcie jako wiążących ustaleń poczynionych przez Sąd Rejonowy w Tarnowie w postępowaniu toczącym się pod sygn. akt I C 178/16 i wyrażonych w uzasadnieniu orzeczenia kończącego to postępowanie, pomimo że przedmiotem tamtego postępowania była kwestia ochrony własności, a nie ustalenie granic nieruchomości i brak jest tożsamości podmiotowej stron,

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez umorzenie postępowania z uwagi na jego bezprzedmiotowość, jako że granica między działkami nr (...) nie istnieje, względnie o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Apelujący wnieśli również o zasądzenie od wnioskodawców na ich rzecz kosztów postępowania za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

obie apelacje okazały się niezasadne i podlegały oddaleniu.

W pierwszej kolejności należy przybliżyć kwestię istoty postępowania rozgraniczeniowego. Chodzi w nim o ustalenie przebiegu granic sąsiadujących ze sobą nieruchomości, a więc w gruncie rzeczy o wyznaczenie w terenie zasięgu przestrzennego prawa własności każdej z rzeczy. Dla właściwego określenia konkretnej nieruchomości gruntowej konieczne jest bowiem, obok wyodrębnienia prawnego jako przedmiotu prawa własności, jednoczesne wyodrębnienie fizyczne (por. uchwała SN z 28.3.1988 r., III CZP 15/88, OSN 1989, Nr 7–8, poz. 123). Część powierzchni ziemi staje się "odrębnym przedmiotem własności" dopiero przez wyodrębnienie jej spośród otaczających ją gruntów w sposób nadający jej cechę rzeczy samoistnej jako przedmiotu prawa i obrotu prawnego, zgodnie zresztą z definicją rzeczy w rozumieniu art. 45 k.c. Konieczne staje się tu zatem nie tylko określenie, kto jest podmiotem prawa własności (komu w sensie prawnym ona przynależy), lecz także fizyczne określenie granic, w jakich grunt został wydzielony z otaczającej go powierzchni ziemskiej, skoro od tego zależy uzyskanie statusu przedmiotu obrotu cywilnoprawnego. W znaczeniu fizycznym część powierzchni ziemskiej staje się zatem przedmiotem przez wyodrębnienie jej od innych przedmiotów, jakimi w stosunku do niej są inne, otaczające ją grunty, należące najczęściej do innych właścicieli (por. uchwała SN z 27.12.1994 r., III CZP 158/94, OSN 1995, Nr 4, poz. 59). Wyodrębnienie przedmiotowe, polegające na skonkretyzowaniu zakresu przedmiotowego gruntu, następuje zaś wskutek określenia jego granic zewnętrznych (por. postanowienie SN z 21.7.1966 r., OSP 1967, Nr 7–8, poz. 185).

Wyodrębnienie części powierzchni ziemi i traktowanie jej jako rzeczy pozwala właścicielowi na realizację swych uprawnień z wyłączeniem innych osób (art. 140 k.c.), w tym również na sięganie do instrumentów prawnych służących jej ochronie, na czele z powództwami petytoryjnymi (art. 222 k.c.). Ustalenie istnienia i przysługiwania prawa własności na rzecz powoda jest podstawową przesłanką skuteczności roszczenia petytoryjnego. Jest także przesłanką stwierdzenia czynnej legitymacji procesowej powoda. Ponieważ udowodnienie przez powoda i ustalenie przez sąd własności jest częścią procesu, ale nie częścią żądania pozwu i nie jest częścią sentencji wyroku windykacyjnego, znajduje swój wyraz w uzasadnieniu wyroku wśród ustaleń faktycznych, ale nie w sentencji.

Wskazanie na powyższe ma w sprawie niniejszej kluczowe znaczenie, co dostrzegł trafnie Sąd I instancji. W przeszłości toczyły się bowiem przed Sądem Rejonowym w Tarnowie dwa procesy o ochronę własności, w których przedmiotem badania, analizy i ostatecznie prawnej oceny było to, kto jest właścicielem pasa gruntu biegnącego z południa na północ, położonego (wedle oznaczenia ewidencyjnego) we wschodniej części działki nr (...) przy granicy z działką nr (...). W ustaleniach faktycznych i prawnej ocenie wniosku Sąd I instancji odwołał się słusznie przede wszystkim

do postępowania o sygn. akt I C 178/08. W tamtej sprawie B. F. i A. F. (1) dochodzili ochrony własności swojej nieruchomości poprzez zakazanie poprzednikowi prawnemu uczestników określonych aktów władztwa w pasie gruntu o szerokości 4 metrów, liczonej w kierunku zachodnim od granicy ewidencyjnej między działką nr (...). Sąd uwzględnił powództwo w części dotyczącej pasa gruntu o szerokości 3 metrów, ustalając, że powodowie są jego właścicielami, ale ich własność sięga w terenie jedynie na takiej właśnie szerokości. Z tego też względu roszczenie dalej idące (przekraczające ową szerokość 3 metrów o 1 metr w kierunku zachodnim) zostało oddalone. Sąd ustalił, że ten jednometrowy pas przynależy już do działki pozwanego nr (...). Dodatkowo Sąd Rejonowy wskazał zasadnie na wcześniejsze postępowanie mające za przedmiot ochronę petytoryjną tego samego trzymetrowego pasa gruntu. W tamtej sprawie (sygn. akt I C 195/04) Sąd Rejonowy w Tarnowie a także Sąd Okręgowy w Tarnowie również zajmowały się kwestią ustalenia w pierwszej kolejności tego, kto jest właścicielem pasa gruntu o szerokości 3 metrów, położonego przy wschodniej granicy działki nr (...) z działką nr (...). Ochrony petytoryjnej tego pasa dochodził tym razem poprzednik prawny uczestników, a swoje żądanie kierował przeciwko wnioskodawcom w niniejszej sprawie. Powództwo w tej sprawie zostało prawomocnie oddalone, jako że sądy obu instancji przyjęły, że istniejący na gruncie pas ziemi o szerokości 3 metrów, liczonej od granicy działki nr (...) w kierunku zachodnim, nie przynależy do działki nr (...). Jak zatem wynika z przeprowadzonych przez Sąd I instancji dowodów z wyroków i uzasadnień sądów wydanych i sporządzonych w ww. postępowaniach sądy dla potrzeb oznaczenia i wyodrębnienia przedmiotu ochrony jednoznacznie określiły nie tylko od strony podmiotowej, kto jest właścicielem spornego pasa gruntu, ale także od strony przedmiotowej dokładnie ten pas opisały, określając precyzyjnie jego szerokość na 3 metry, liczone od niespornej między stronami granicy między działkami nr (...). Wyznaczenie i rozdzielenie w ten sposób od siebie dwóch nieruchomości z przedmiotowym i podmiotowym ich wyodrębnieniem dla potrzeb rozstrzygnięcia o roszczeniach petytoryjnych było niczym innym jak wskazaniem również, gdzie na gruncie kończy się jedna nieruchomość (działka nr (...)) i zaczyna druga, bezpośrednio z nią granicząca od strony zachodniej (działka nr (...)). Z tego też względu w sprawie niniejszej miał zastosowanie przepis art. 365 § 1 k.p.c., co trafnie dostrzegł Sąd I instancji i wyprowadził z tego spostrzeżenia odpowiednie wnioski prawne oddziałujące na kwestię ustalenia przebiegu spornej granicy. Nie można więc mówić o jego naruszeniu, co niezasadnie zarzucają obie apelacje.

Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c., orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Z kolei zgodnie z art. 366 k.p.c., wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia. Przytoczone przepisy i zachodzące między nimi wzajemne relacje wywołują w nauce prawa liczne kontrowersje, u podłoża których leży sposób pojmowania mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia, czyli prawomocności materialnej, oraz powagi rzeczy osądzonej. Niezależnie jednak od sporów doktrynalnych, przyjmuje się, że moc wiążąca prawomocnego orzeczenia, czyli prawomocność materialna, aktualizuje się w innym postępowaniu niż to, w którym wydane zostało orzeczenie oraz że charakteryzuje się ona dwoma aspektami. Pierwszy odnosi się do samego faktu istnienia orzeczenia, a drugi przejawia się w jego mocy wiążącej. Kwestię zakresu mocy wiążącej należy przy tym oceniać zarówno od strony przedmiotowej, jak i podmiotowej. W art. 365 § 1 k.p.c. ustawodawca nie określił przedmiotowych granic mocy wiążącej, niemniej zgodnie przyjmuje się, że podlegają one ocenie według przedmiotowych granic powagi rzeczy osądzonej wskazanych w art. 366 k.p.c. Oznacza to, że mocą wiążącą w kolejnych postępowaniach objęte jest tylko to, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia. Innymi słowy, moc wiążącą uzyskuje rozstrzygnięcie o żądaniu w powiązaniu z jego podstawą faktyczną. W kolejnym postępowaniu zatem sąd ma obowiązek przyjąć, że istotna z punktu widzenia zasadności żądania kwestia kształtuje się tak, jak zostało to ustalone w prawomocnym wyroku. Konsekwencją mocy wiążącej jest tym samym niedopuszczalność ponownej oceny prawnej i prowadzenia postępowania dowodowego co do okoliczności objętych wcześniejszym prawomocnym rozstrzygnięciem. Moc wiążącą ma co do zasady tylko treść sentencji, z tym że treść uzasadnienia może służyć sprecyzowaniu rozstrzygnięcia zawartego w sentencji (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2009 r., III CZP 97/09, OSNC 2010, nr 6, poz. 88, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1999 r., I CKN 169/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 86, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2002 r., V CKN 1110/00, z dnia 7 stycznia 2004 r., III CK 192/02, z dnia 23 marca 2006 r., IV CSK 89/05, OSNC 2007, nr 1, poz. 15, z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, z dnia 22 listopada 2007 r., III CSK 141/07, z dnia 4

marca 2008 r., IV CSK 441/07, z dnia 23 czerwca 2009 r., II PK 302/08, OSNP 2011, nr 3-4, poz. 34, z dnia 11 lutego 2011 r., I CSK 249/10 i z dnia 20 września 2011r., III SK 5/11).

W świetle tak ukształtowanej linii orzeczniczej, określającej wzajemne oddziaływanie na siebie poszczególnych orzeczeń sądowych, nie może budzić wątpliwości, że w sprawie niniejszej przesądzona w postępowaniach o ochronę własności kwestia podmiotowej i przede wszystkim przedmiotowej odrębności każdej z nich z określeniem zakresu sięgania prawa własności na gruncie, co było konieczne do rozstrzygnięcia wcześniejszych sporów na gruncie art. 222 k.c., jest wiążąca dla ustalenia granicy między tymi nieruchomościami z uwzględnieniem pierwszego z kryteriów wskazanych w art. 153 k.c.

Gdy chodzi o granice podmiotowe, to prawomocność materialna dotyczy podmiotów wskazanych w art. 365 § 1 k.p.c. Co do zasady, odnosi się zatem do stron, z tym że w wypadkach przewidzianych w ustawie orzeczenie może wiązać także inne osoby. Powszechnie przyjmuje się, że prawomocne orzeczenie wiąże następców prawnych stron. Tym samym zarzut uczestników, iż w ww. procesach nie brali udziału jest o tyle niezasadny, że uczestniczył w nich ich poprzednik prawny E. P..

Nie mógł być również uznany za zasadny podniesiony w obu apelacjach zarzut naruszenia art. 153 k.c. Sąd I instancji prawidłowo ten przepis zastosował, uznając słusznie, że granica prawna nieruchomości możliwa jest do ustalenia i wedle jej przebiegu należy wskazać wzajemne usytuowanie w terenie względem siebie działek nr (...).

W kontekście omówionej uprzednio kwestii oddziaływania na niniejsze postępowanie rozstrzygnięć wydanych w sprawach o ochronę własności w warunkach art. 365 § 1 k.p.c. niezasadne okazały się podniesione w obu apelacjach zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Pozostając bowiem związanym wyrokami wydanymi w sprawach I C 195/04 i I C 178/06, Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie nie był uprawniony do czynienia ustaleń co do tego, do jakiego miejsca w terenie sięga granica wschodnia działki nr (...) oraz odpowiednio granica zachodnia działki nr (...), skoro jednoznacznie zostało to określone, jako kluczowa przesłanka rozstrzygnięcia, w obu sprawach zakończonych wspomnianymi wyrokami. Już wówczas Sąd Rejonowy w Tarnowie jasno wskazał, że granica wschodnia działki nr (...) kończy się na linii północ-południe, biegnącej równolegle i w odległości 3 metrów od linii granicznej oznaczonej na mapie ewidencyjnej jako granica między działkami nr (...). Od tego zaś miejsca zaczyna się dopiero nieruchomość oznaczona jako działka nr (...). W świetle powyższego, niezasadne i spóźnione były wnioski dowodowe zawarte w apelacji wnioskodawców.

Na koniec zauważyć należy, iż niezasadny był zarzut uczestników naruszenia art. 3 i 5 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Jeśli chodzi o ten drugi przepis to statuowana w nim zasada rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych w ogóle nie ma zastosowania do rozporządzeń nieodpłatnych, a przecież uczestnik uzyskał własność działki nr (...) w wyniku darowizny z 2006 r. Natomiast domniemanie wynikające z art. 3 ustawy zostało obalone, co szeroko przedstawił już Sąd Okręgowy w Tarnowie w uzasadnieniu swojego wyroku z dnia 22 grudnia 2005 r. wydanego w sprawie I Ca 376/05 (sygn. akt Sądu Rejonowego w Tarnowie I C 195/04), a powielanie tej argumentacji, przy braku nowych twierdzeń w tym zakresie ze strony apelujących, byłoby bezcelowe.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., mając na uwadze fakt, że obie apelacje zostały oddalone.